

Křížový vrch u Adršpachu

(aneb Nebeské znamení)

O Křížovém vrchu poblíž Dolního Adršpachu se povídá, že z jeho vrcholu lze spatřit nebeské znamení. Dochází k tomu však pouze o Květné neděli, v jednom z nejmagičtějších dnů v roce, kdy se také otvírají přístupy k dosud ukrytým pokladům. Lidé z okolí Křížového vrchu věřili, že pokud v tento den vystoupí na jeho vrchol, mohou spatřit na obloze v místech, kde v noci zářil Velký vůz, jakousi stříbrnou mystickou spirálu, jež je symbolem zrození a růstu. Komu se podaří ji uvidět, bude obdařen nesmírnou energií a vnitřní silou.

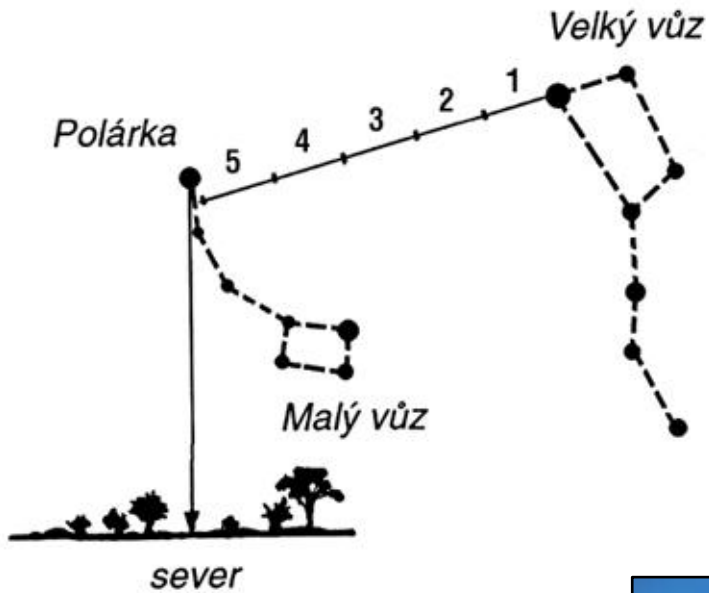
Několika šťastlivcům se podařilo tuto spirálu uvidět, a opravdu se jim vrátila ztracená síla. Jejich příběhy se vyprávěly po celém kraji a dodávaly odvalu, zkusit štěstí, i jiným. Kolik z nich opravdu něco podobného zažilo, zůstává tajemstvím. Pravda ale je, že na vrcholu Křížového vrchu panuje zvláštní tajemná atmosféra, navozující pocit čehosi vznešeného a posilujícího.

Vysvětlivky

- Křížový vrch (místními zvaný Křížák) je hora s vyhlídkou na skalním vrcholu (667 m n/m), která se tyčí jako samostatný vrchol z luk přímo proti komplexu Adršpašských skal. Zatímco 99% návštěvníků Adršpašských skal po svém příjezdu autem, autobusem či vlakem před vchod do skalního města zamíří přímo do Adršpašských skal, jen málokdo se vydá přesně na opačnou stranu, na tuto jen pár stovek metrů se na druhé straně tyčící horu. Skalnatá a smrky porostlá hora je přírodní rezervací (PR Křížová cesta) a dělí se na tři části (Jižní věže, Centrální rokle a Křížový vrch). Od úpatí hory až na samotný vrchol vedou dřevěné schody, které jsou součástí žluté turistické trasy, a i když vás čeká převýšení cca 100 m výškových, a cestou se možná budete muset několikrát vydýchat, na vrcholu nebudete litovat. V pískovcových skalách, kterými vás bude schodiště provázet, budete mít po ruce Křížovou cestu ze 17. století, jejíž desky byly odlity z litiny a usazeny do vytesaných rámců přímo do skal. Jde o moc pěknou podívanou už od samotného úpatí skal. Před vrcholem pak bývá v turistické sezoně do otvorů ve skalách umístěno ještě několik starých obrazů s křesťanskými výjevy. Na samotném vrcholu pak stojí kříž z roku 1857. Vrchol pískovcové věže je tvořen deskou bez zábradlí, a z vyhlídky při pěkném počasí lze spatřit panoramu Krkonoš a hraniční Mirošovské stěny (CZ/PL) za Zdoňovem. Jaké jméno měl vrch před vybudováním křížové cesty nevím, ale od jejího zabudování v 17. století se mu podle ní říká Křížový vrch. Mimo turistickou trasu je vstup v přírodní rezervaci zakázán (výjimku mají pouze horolezci). Zajímavostí je, že se v posledních letech do skal na Křížovém vrchu (na odvrácené straně, než je turisticky přístupná vyhlídka) vrací vzácný sokol stěhovaný, aby zde na jaře zplodil a odchoval potomstvo.
- Květná neděle o utrpení Páně (latinsky Dominica in Palmis de Passione Domini), zvaná též Pašijová neděle. Jde o křesťanský svátek, který v kalendáři vychází na různé datum, vždy ale na neděli před Velikonocemi. Svátek připomíná den Kristova triumfálního vjezd do Jeruzaléma na oslátku, kdy ho Židé vítali palmovými ratolestmi. O této události je záznam ve všech čtyřech evangeliích. Květná neděle je prvním dnem Svatého týdne. Ve většině církví se Květná

neděle slaví žehnáním a rozdáváním ratolestí palem či větviček domácích stromků, které nahrazují palmové ratolesti, jež zástup v Jeruzalémě před Kristem rozprostřel na zem, když vjížděl do města. Jelikož v evropských zeměpisných šířkách je obtížné pěstovat palmy, její ratolesti bývají nahrazovány větvičkami zimostrázu, olivovníku, vrby či tisu. Podle pučících květů na větvičkách je pak u nás tato neděle pojmenována jako Květná neděle. Pokud zaslechnete někdy východní syrské pojmenování neděle slovem Ošana, jde o odkaz na provolávání obyvatel Jeruzaléma při Kristově příjezdu na oslátku, kdy zástupy provolávaly Hosanna (v hebrejštině Hoši'ana), což v překladu znamená v imperativu prosbu o pomoc "zachraň" či "spas", a v substantivu "zachránce" či "spasitel". Od středověku se dodnes v samotném Jeruzalému dochovává o Květné neděli průvod s ratolestmi, při kterém se provolávají slova "Hosana synu Davidovu, požehnaný, který přichází ve jménu Páně."

- V pověsti je zmínka o výhledu z Křížového vrchu na nebesa, odkud bylo vidět souhvězdí Velký vůz, z něhož k zemi splývala mystická spirála síly. Z plošiny na vrcholu Křížového vrchu je opravdu nádherný výhled do kraje, tím pádem samozřejmě i na nebesa směrem od jihozápadu, přes západ až k severu směr Polsko. Při jasné viditelnosti není divu, že obloze v těchto místech vévodí na jaře Velký vůz. I když Velký vůz nepatří mezi 88 oficiálních celosvětových souhvězdí, v našich končinách je považováno toto souhvězdí za velmi známé a významné. Z astronomického hlediska je Velký vůz v podstatě jen součást souhvězdí Velké medvědice, v jejímž celkovém obrazci se doslova vyjímá, proto je u nás pojmenován samostatně a obecně je tedy lidmi Velký vůz považován neúmyslně a nevědomky za souhvězdí. Jeho význam v našich zeměpisných šířkách pramení z toho, že od nepaměti Velký vůz patřil k jasnému uskupení hvězd (což je dáno tím, že většina hvězd je v něm gravitačně vázána a nachází se v podobné vzdálenosti od Země). V celém souhvězdí Velké medvědice jsou jen dvě hvězdy, které se svou vzdáleností dost liší, a to jsou Benetnaš (104 světelných let) a Dubhe (123 světelných let). Zbývající hvězdy tvořící Velký vůz, jsou k Zemi daleko blíže 55 - 85 světelných let, proto svítí jasněji: Mizar, Alioth, Megrez, Phekda a Merak. Navíc se vesmírem pohybují ve stejném směru a stejnou rychlostí, proto se jeví na stejném místě oblohy, jak nám, tak našim dávným předkům. Velký vůz měl vždy pro naše předky význam kvůli orientaci v terénu, neboť jeho pomocí se dá určit sever, konkrétně poloha hvězdy Polárky (Severky). I většina z nás zná onu poučku, když se podíváme na zadní část vozu, vezmeme vzdálenost zadního oje, tedy mezi spodní a horní hvězdou korby vozu, a tuto vzdálenost prodloužíme 5 x směrem nahoru, spatříme nejjasnější hvězdu naší oblohy, Polárku (Severku). A jelikož se na obloze nachází v blízkosti severního nebeského pólu, naši dávní předkové podle ní v noci určovali sever. Ať už na nebeské černi v noci krásně v časech odkud pocházejí pověsti, svítí Polárka nebo některá z hvězd Velkého vozu, není se co divit, že lidé ve středověku žasli nad těmito nebeskými úkazy a přivlastňovali jim nadpřirozenou moc. Pak snad dnes ani nikoho nepřekvapí, že hned v sousedství Křížového vrchu jsou na zdejších loukách novodobě instalované Adršpašské kamenné spirály, Kamenný kruh, Zdoňovské menhiry, Kamenný kříž a druidský háj.

Polárku najdeme, když spojnicí zadních hvězd Velkého vozu pětkrát prodloužíme v naznačeném směru. Přímo pod Polárkou je na horizontu sever.

výše: Druidský háj pod Křížovým vrchem směrem na Zdoňov za Kopečkem

níže: Zdoňovské menhiry pod Křížovým vrchem

Litinová Křížová cesta zapuštěná do tesaných rámců ve skalním pískovci cestou na vrchol Křížového vrchu

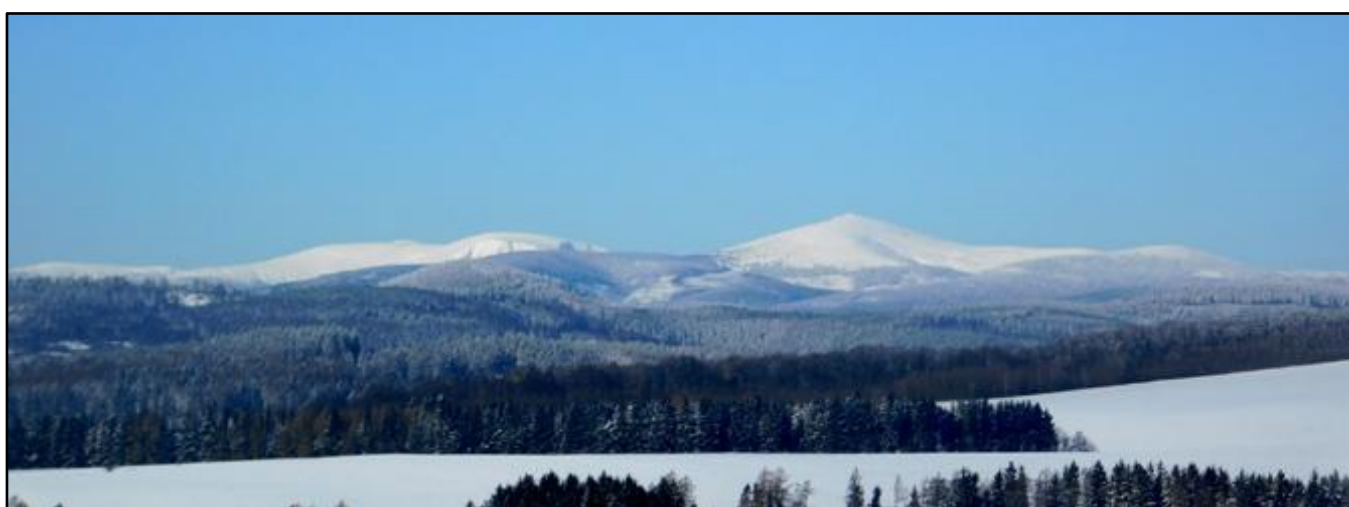
vlevo: Schodišťový výstup vzhůru na Křížový vrch

vlevo: Religiózní obrazy těsně pod vrcholem

vpravo a níže: Kříž z roku 1857 na vrcholu Křížového vrchu s krásnou vyhlídkou na Krkonoše (přímo) a Adršpašské skály (vlevo)

Milan Škoda (11. 02. 2023)

- průvodce Broumovskem <http://www.milan-skoda.cz/broumovsko.htm>

- facebook <https://www.facebook.com/milan.skoda.9862/>

zdroj: Broumovsko v pověstech v převyprávění od Evy Koudelkové

zdroj: Wikipedie

fotografie: Milan Škoda